

Børilds-ætta fra Hetland Skipreide

*

Dette er en fortelling om en ganske spesiell ætt som var rik og som skaffet flere lensmenn i bygda, men som også satte andre merker etter seg. Det gjaldt stridigheter om eiendommer, slagsmål, ja til og med drap, og noen ble også henrettet. Og flere i slekta havnet også i den ytterste armod. En fortelling fra virkeligheten som har alt av dramatisk innhold.

Ætta starter med Børild Olson Svalestad,
som var fødd på slutten av 1500-tallet.

Vi blir kjent med Børild og hans kone Maritte Toresdatter Heskestad, og deres familier. Videre følger vi Børild og Marittes barn, barnebarn og oldebarn gjennom 1600-tallet til vi kommet på første del av 1700-tallet.

Gjennom de mange rettsaker som fant sted, blir vi kjent med mange forhold på denne tiden; eiendomsforhold, naboforhold, dagligdagse hendinger, i arbeid, gjestebud, gravferder, osv.

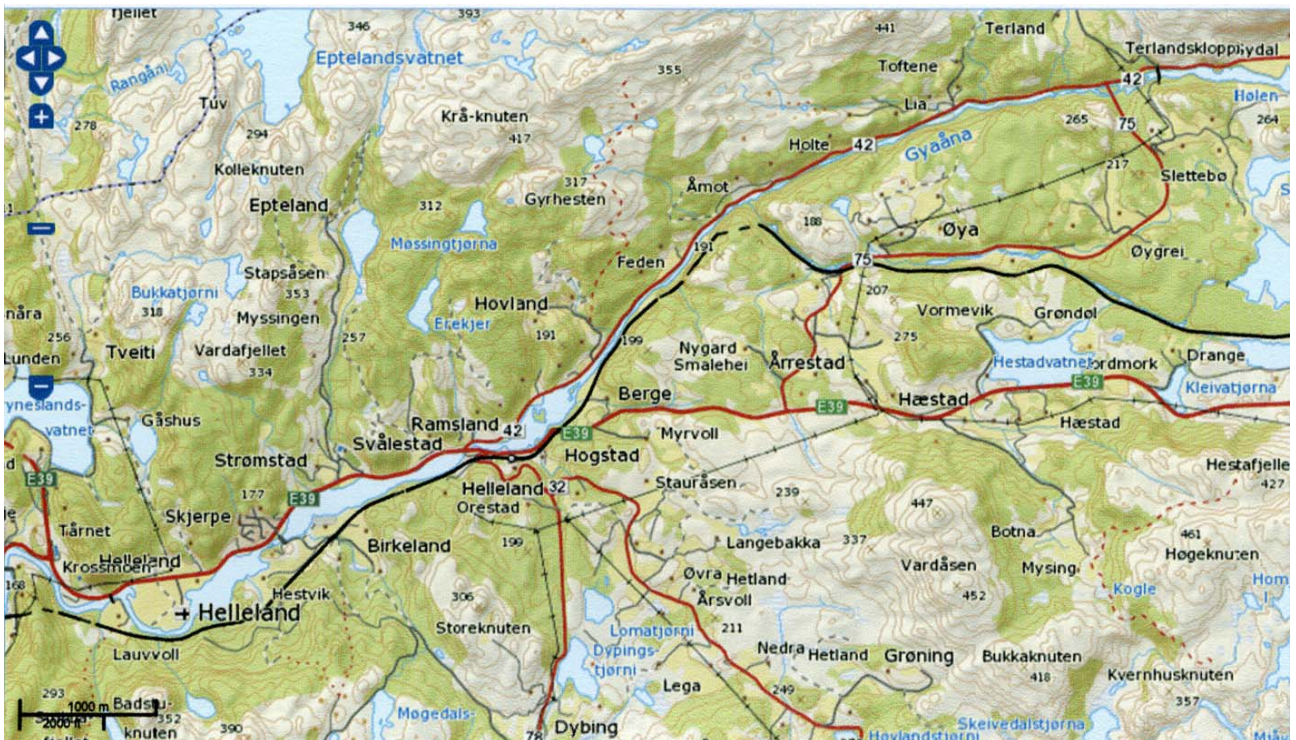
Men menneskene i dagliglivet blir vi også kjent med. Skildringen er godt dokumentert, for det meste gjennom rettsprotokoller, skifteprotokoller etc., og gir et godt bilde fra tiden.

*

Aaland Gård i mai 2010
Paul Tengesdal

Dagens kart over Helleland-dalføret.

Kartet viser de fleste stedene som omtales i denne fortellingen fra 1600-tallet

STAMFAREN BØRILD SVALESTAD

(fødd ca.1570 – død før 1640)

Børild var fødd på slutten av 1500-tallet, sannsynligvis omkring 1570. Han vokste opp på Svalestad og overtok farsgården i 1606. Da flyttet foreldrene Ola og Asgerd til Strømstad som var nærmeste nabogård.

Det er ukjent hvor foreldrene til Børild kom fra, det er satt frem enkelte teorier om det, men det lar vi ligge som et uopplært spørsmål. Samme kan det være, for alle historier må nå en gang ha en begynnelse. Men Børild hadde ihvertfall en bror, han het Jakob.

Jakob flyttet også til Strømstad slik som foreldrene hadde gjort. Han må ha vært en fredens mann, for vi finner ikke en eneste rettssak etter ham. Jakob fikk flere barn, men bare ett er kjent, og det er Tolleiv. Han var det nok litt verre med, selv om han var kirkeverge i Helleland i årene 1619–1624. Han må nødvendigvis ha fått utsatt dårlige rykter på seg, som det ikke passet en kirkeverge. For i 1623 var han på tinget og bad de fremmøtte om å gi vitnesbyrd om at han ikke skulle ha ligget i løssaktighet, eller levd på andre uærlige måter. Ingen av folka hadde noe å vitne som var uhederlig for ham. Det er kjent at han var i to eiendomsaker, den ene i 1629 og den andre i 1643. I den ene saken ble partene vennlig forlikte og i den andre saken tapte Tolleiv. Så hører vi ikke mer til Tolleiv eller hans etterkommere. De flytter ut av bygda. Men vi skal følge Børild videre.

Så var det altså stamfaren Børild som denne fortellingen tar utgangspunkt i. Han giftet seg med Maritte Toresdatter fra Heskestad, og de fikk flere barn, i alt er 6 kjent. Disse skal vi følge videre til sine barn og slik utover til første del av 1700-tallet.

På denne tiden var det kirken som åtte gården på Svalestad, og Børild leide den. I tillegg åtte han jord på Lomeland, og på Skeipstad som han nok hadde arvet med sin kone. Han skattet siste gang i 1640–1641, og satt da visst med hele Svalestad som leiejord.

Børild ville etter sin mors død komme inn på Strømstad der foreldrene hadde bodd, men det gikk ikke så godt.

I 1626 stevnet han Tolleiv Ivarson Strømstad, som hadde brukt eiendommen til foreldrene sine, men ikke betalt for 2 ½ års leie. Selv ville han overta leien, for han mente å være nærmere til dette godset enn Tolleiv, særlig siden foreldrene hadde kostet en hel de på bygningene, og nå ville han leie dette til sine barn. Men det var ikke så lett. Det forelå allerede en domsavsigelse i Stavanger fra 1618 om at Peder Michelsen og hans hustru skal være nærmeste besitter, og bruke denne part i Strømstad når Børilds mor, Asgerd er død. Men Peder som var gammel, og som sammen med sin hustru ikke klarte å bruke gården, hadde ved prestens hjelp fått det til slik at Tolleiv Strømstad som var bruker på gården skulle få overta. Her var det inngifte og sterke slektsband mellom Peder og Tolleiv som vart avgjørende for utfallet. Og slik ble det. Børild fikk ikke Strømstad.

I 1620 ser vi at Asser Litle Epteland må ut med 2 daler for å ha overfalt Børild på sin kjørevei. Samme år blir Børild stevnet av Albret Sandersen, handelsmann i Egersund, for en gjeld på 4 ½ daler for en kvern han skyldte og måtte betale.

Fra årene 1625–1630 var Børild kirkeverge i Helleland. Han var lagrettemann 1624–1638. Lagrettemann, betyr lov-mann, en som kunne dømme etter loven. De skulle velges ut av bygdas beste menn, og dømme i en sak sammen med lagmannen.

STAMMORA MARITTE HESKESTAD

(fødd ? – død ?)

Maritte var en av 6 søsken, og voks opp på Heskestad. Foreldrene var Tore og Margette. Hennes eldste bror, Peder Heskestad var borti rettsapparatet flere ganger; han er nevnt første gang da han i 1615 hadde skåret en rift i hodet på Aslak Eide. I 1618 hadde han kastet en kniv mot Tolleiv Ueland. I 1629 er han nevndsmann til lagtinget, skattet de følgende år som leilending og er den største skatteyteren i 1636 i Heskestad. I 1645 har han både kone, dreng og 2 tjenestepiker, fortelles det. Men han havnet flere ganger i ufred og slagsmål. Det gjaldt både naboer og andre.

Hennes bror Svein ble henrettet for tjuveri i 1633. Han ble satt i arrest på Ramsland etter at han da hadde stjålet et kjøtt-lam. Tenk hvilken fortvilelse Mariette må ha kommet i; hennes sønn Ola Ramsland som da var lensmann, hadde fakkert hennes bror Svein for tjuveri, og som deretter skulle få en dødsstraff hengende over seg. Fortvilelsen må ha vært grenseløs.

Mens Svein satt i fangehullet på Ramsland fikk han sin bror Peder til å skaffe seg en kniv. Peder så gjorde, og fikk en tjenestepike hos Børild og Mariette til å lure inn kniven i arresten som han først skar seg løs med, og siden overfalt en av vaktene, og skadet ham. Men han ble fakkert på ny. Vi kjenner ikke til selve rettsaken og hva som lå bak av tjuveriene, mer enn dette kjøttlammet, men det må ha vært en lang rekke andre tilfeller før dommen forelå. Da han gikk til sitt rettersted fortalte han at det var hans bror Peder som hadde skaffet ham kniven.

BARN AV BØRILD OG MARITTE

- A) LENSMANN OLA RAMSLAND (1612–1675)
- B) NILS SVALESTAD (1615–1690)
- C) LENSMANN TORE STRØMSTAD (1619–1695)
- D) ERIK HOVLAND (1624–1678)
- E) N.N. BØRILDSDATTER (?–?)
GIFT MED KNUT DYBING (1621–1700)
- F) N.N. BØRILDSDATTER (? – ?)
GIFT MED SVEIN RAMSAND (? – ?)

LENSMANN OLA RAMSLAND (1612–1675)

Barn av Børild og Mariette

Ola var gift med Gitlaug Pedersdt. Bjerkreim, og var datter til lensmannen i Bjerkreim, Peder Mortenson. Vi får tro at det var gjennom dette ekteskapet at Ola klarte å komme seg inn på sitt lensmanns-embede i Hetland skiprede. Svigerfaren på Bjerkreim var lensmann i åra 1635–1658. Selv var Ola lensmann fra 1665 til sin død i 1675.

Ola er første gang nevnt i 1638 som lagrettemann, som han var mange ganger inntil han ble lensmann. Han var en hissig mann, og var ofte i sak med sine naboer og andre. Vi får her nevne opp sakene i kronologisk rekkefølge, slik:

I 1638 stevnet en Torgjerd Germundsdatter Ola Ramsland for at han hadde støtt til henne. Han tilstod at han hadde røsket henne i håret, men hun var selv skyld i dette. De ble forlikt i 1639.

I 1639 var han på ny stevnet. Han hadde året før også støtt til Liv Hovland. Ola kom til Hovland ved Bartolomei tid og søkte etter et lam. Da slo han til Liv, og gav henne flere slag over hennes rygg og skulder. Vitnene som var tilkalt kjente ikke saken, men Ingeborg Hovland kjente saken, men som det står i rettsprotokollen; så var hun en hore og ikke provgild (kunne ikke stole på). Men naboen Ola Alvson hadde blitt bedt om å se på skaden. Han kunne fortelle at han hadde sett at hun var slått blå etter to eller tre salg tvert over hennes rygg og aksel. Ola Ramsland sa i retten at Liv stjal et lam fra ham. Han gikk til Hovland og fant det hos henne. Da kjefet hun på ham og slo med en stav. Han gav henne så et par slag med økseskaftet. Han hadde altså tatt med seg en øks til Hovland. Slett ikke godt tegn av en lensmann! Ola fikk bot for sin oppførsel.

I 1640 gikk han til sak mot sin egen mor. Han var lovet av sin avdøde far at han skulle få overta en part som faren hadde i Ramsland.

I 1653 ble Ola stevnet for retten av Laurits og Peder Berge for et stykke åker og slått som heter Haualand, og som Ola skal ha tatt fra dem, og sønnen Clement Berge for et jordstykke han ikke lenger får sitte med. Ola kontrastevnet Clement for han skal ha æreskjellet ham, kalt han for æreløs og at hver mann «haffde hans ære att stryge deris Romppe paa!» Ola stevnet også Anfinn Lauritsen for skjellsord. Han stevnet også Laurits Berge for at han i sommer hadde satt eld på Berges utmark og gjort stor skade. På samme tinget stevnet Torbjøren Åmot Ola Ramsland for neveslag og for å ha dratt ham i håret, slo ham på golvet under seg, trakk ham igjen i håret, og tok hans høyre hånd med vold, slik at han lenge måtte gå arbeidsløs.

I 1654 stevnet Jørgen Eie, borger i Stavanger, Ola Ramsland for en tønne smør han skal ha solgt ham og som var harskt, samt for skjellsord. Han la også fram en seddel fra to borgere i Stavanger som hadde besett samme smør, og kunne vitne at smøret var harskt. Ola Ramsland la frem et skriftlig innlegg og viste til Norges lov, som taler om hvor lenge slik vare bør stå, og at det ikke var sikkert at det var hans smør som ble solgt. Dommen ble at de begge måtte betale 8 ørtug og 13 mark, fordi slikt kjøp er strengt forbudt etter Norges lov. Varen skal bringes til torvet på kjøpstedene og selges der. Det var altså forbudt å selge sine varer utenom torg-salg.

I 1664 er Ola Ramland vitne i en sak mot Ågot Henriksdatter, som var beskyldt for trolldom. Hun hadde lovet Ivar Strømstad at han skulle bli bedre av sin sykdom dersom han ville bruke noen urter, hvitløk og eddik, så skulle han bli god igjen om han smurte hodet inn med dette. Da hun kom til Strømstad, gav Ivar henne 5 ½ daler, og hun lovte å gjøre ham bedre. Ola Ramsland vitnet at på langfredag kom hun til ham og sa, at om Ivar ville gi henne 10 daler, skulle hun love at han skulle bli like god som før. Hun ble satt i fengsel til sakens utfall forelå, men siden hører vi ikke mer om denne saken. Kuren må ha virket, for ihvertfall levde Ivar Strømstad hele 30 år etter den tid.

I 1665 var følgende sak på tinget på Svela: Da stevnet Birgitte Bjerkreim, enken etter lensmann i Bjerkreim, Peder Mortenson, sine stebarn og arvinger etter lensmannen for et urett arveskifte med henne, 3 ukers tid etter at hennes mann var død. Den nye lensmannen Lars Svela hadde vært til stede og kunne fortelle at det først ble båret ut innbo og løsøre, slik at enken skulle ha en tredje-part, men arvingene ville ikke gå med på dette. Så skiftet de godset seg imellom. På tinget tilbød arvingene å forlike seg med henne, og bad henne flytte til sin egen gård, Rødland. Men hun

ville heller bo på Bjerkreim. Peder Vinningland tilbød henne sin gård, Vinningland, men heller ikke det ville hun. Saken ble utsatt.

I 1665 stevnet Sigbjørn Hogstad Ola Ramsland fordi han drog ham og sin sønn i håret i et bryllup på Ramsland. Bot 7 riksdaler. Samtidig stevnet Ola Ramsland sin landbonde Atlak Berge for 3 års leie. Han leverte straks festepengene og lovt å holde gården i god stand.

I 1666 i tinget på Svela stevnet Birgitte Bjerkreim atter sine stebarn. Peder Vinningland tilbød sin stemor 40 riksdaler om hun ville flytte fra Bjerkreim til Rødland, men hun ville slett ikke samtykke i dette. Ola Ramsland sa at da Peder holdt sitt bryllup med Birgitte, sa han at hun skulle etter sin død flytte tilbake til Rødland, sin egen gård. Ola Ramsland tilbød henne sin gård, Ramsland, vis hun ikke ville flytte til Rødland, men det ville hun heller ikke. Gjermund Bjerkreim kunne vitne at en dag før Peder døde så hadde han sagt at når han var død så regnet han med at hun flyttet østover igjen til sin egen gård. Det var slik at Peder, lensmannen på Bjerkreim, først hadde vært gift med Helga og hadde i alt 10 barn med henne. Vitnene fortalte blant annet at Peder ville at sønnene Tollef og Håvard skulle overta halvparten hver av bruket på Bjerkreim. Dommen ble at Birgitte skal flytte tilbake til Rødland første faredag og Peder Vinningland skal gi henne 40 riksdaler.

I 1670 stevnet Ola Ramsland Jon Orrestad for knivskade. Jon sa at Ola slo først, og at det var nødverge, men han måtte betale 5 daler i bot til Ola.

I 1672 er det nevnt at Ågot Eia, som hadde vært gift 4 ganger, var søskenbarn med Ola Ramsland. Han var blant flere verger for hennes barn. Hun bad om å få andre verger, da Ola er en «besleyen kumpan» (et skjellsord). I en annen sak er Ola kalt en rik mann fra «Egedal» (hvor nå enn det betyr).

I 1673 stevnet futen Ola Ramsland for å ha avlagt falsk ed. Dette var virkelig en alvorlig sak! Tvisten gjaldt mellom sin bror Tore Strømstad og om noe odelsjord i Hovland. Da skulle lensmann Ola Ramsland ha stadfestet en semje på en urettferdig måte. Saken var den at det var inngått forlik i 1665 gjennom lensmannen, om avståelse av åseteretten til denne odelsjorden i Hovland. Men dette nektet Ola for, han hadde aldri vært med på det, eller kjente til denne semjen, vitnet han og avla ed på det. Men det kunne altså bevises at Ola som lensmann, som både kunne lese og skrive, hadde lest noen linjer i dette skrivet om semjen. Falsk ed kunne medføre at han måtte lide på sin ære og få sin finger avhugget. Men av hensyn til sin høye alder ble han dømt til å betale 7 riksdaler til Kongen, og 10 riksdaler til Futen i utgifter til kost og fortæring. Og så fikk han en alvorlig irettesettelse av retten; at han aldri noensinne mer måtte missbruke så dårlig sin hånd og ed mot hverandre stridende parter. Det var altså med nød og neppe han reddet sin finger.

Skiftet etter Ola stod i 1675 og etter Gitlaug i 1677. Ola hadde gjennom årene blitt svært rik, og hadde odels-, kjøpe- og pantegods i Ramsland, Vinningland, Hesvik, Berge, Hetland, Lien, Åmot og Laupstad.

NILS SVALESTAD (1615–1690)

Barn av Børild og Mariette

Nils må ha vært helt ulik sin bror Ola. Det finnes nemlig ikke en eneste rettsak etter ham. Han var gifte med Berte Møgedal, og åtte jord i Hovland og i Høyland. Han var lagrettemann flere ganger i tiden 1654–69.

LENSMANN TORE STRØMSTAD (1619–1695)

Barn av Børild og Mariette

Tore var oppsitter på Svalestad i 1645, men flyttet snart til Strømstad der han var blitt gift. Han giftet seg med Berte Tolleivsdtr. Strømstad. Tore var postbonde og er nevnt som oppsitter i 1659. Han arvet mye gods etter sine foreldre: i Birkeland, i Hovland, i Melhus i Egersund. Men han fikk mer gods senere.

I 1672 solgte Tore sin part i Melhus, og i 1673 hadde han en eiendomssak med Mikkel Hovland. Han må betale Mikkel 20 riksdaler.

I 1674 hadde han sak med sin granne Ivar om et jordstykke. De ble forlikte, og Tore avsto det nevnte stykket til naboen.

I 1680 stevnet han Berte Hovland, sin svigerinne gift med Erik Hovland. Det gjaldt jordeiendom i Hovland. De ble forlikte.

I 1687 stevnet Tore Strømstad den nåværende lensmann Jakob Øygrei for 3 års lensmannslønn som han selv mente å ha krav på.

I 1690 solgte han sin andel i Hovland til sin svigerson Jeremias Hovland til odel og eie for 62 riksdaler.

I 1691 stevnet Tore Strømstad sine landbønder på Hovland, Fet, Hogstad og Store Hogstad for at de ikke yter ham skyldig lydighet med arbeid og annet som loven krever. De ble dømt til å gjøre sin skyldighet.

I 1694 ble Tore stevnet av sine barn for at han ikke ville skifte med dem etter moren. Han ble dømt til å skifte med dem.

Vi ser at alle sakene som Tore var borti gjaldt eiendomsforhold. Vi får tro at han også var en fredens mann slik som broderen Nils. Men eiendomshandel hadde han tydeligvis god sans for. Siden skal vi se på hans barn og barnebarn – disse ble det verre med.

ERIK HOVLAND (1624–1678)

Barn av Børild og Mariette

Erik arvet en del odelsjord i Hovland, Lomeland og Kvåle etter sine foreldre. Han var gift med Berte Pedersdatter Røydland.

I 1672 er det nevnt en stor sak, da Erik Hovland i nødverge drepte sin brorsønn, Lars Olsen Tekse fra Ramsland. Dette skjedde i et gjestebud på Berge. Her var Lars Tekse kommet til uten å være bedt. Lars var altså sønn av lensmannen Ola Ramsland og hendelsen foregikk slik: Det hele startet med en samtale mellom faren Ola Ramsland og sønnen Lars Tekse. Lars sa til Ola at dersom hans mor skulle dø, og hans far ikke la fram til Lars 40 daler, da ville han miste sin mors arv. Ola spurte: «Hvorfor spør du meg om det, undersøk først ditt eget bo om det er like mye inne. Du vet vel at jeg har gitt mye for gods, noe har du også fått, og en annen sønn.» Da Lars merket at hans far tok dette så utålmodig opp og ikke ville ha noe med ham å gjøre, så gjentok han de samme ord så høyt at alle skulle høre det og være vitner. Da ble far hans sint, og sa: «Du er et «skarn i din Mund», du er verd at jeg skal slå deg på munnen.» Så slo han ett slag under øret på ham. Lars ble sint og spurte faren hvorfor han slo ham, dro så sin kniv ut og stod truende over bordet, utfordret sin far til å slå igjen. Men faren gikk ut av døren fra ham. Da stod Lars opp og sa, liksom han undret seg over at en annen skulle vitne om hva hans far hadde gjort ham. Da sa Sigvald Terland: «Jeg sitter her som en fremmed mann hos deg og du sitter med dragen kniv. Du kan snart skade meg såvel som en annen.» Han svarte: «Nei, du er øyet mitt!» Ropte så: «Erik Hovland skal få det!» På denne tid hadde Erik Hovland (Lars sin onkel) ikke sagt et eneste vondt ord til Lars. Da Erik merket at Lars hadde så vondt i sinne med ham, ville han gjerne avverge ulykken og gikk fra bordet og satte seg i en seng, som stod utenfor bordenden. Da Lars forstod at Erik ikke ville bry seg om hans ord, eller ha noe med ham å gjøre, begynte Lars å skjelle på Eriks svoger Tolleiv Røydland og kalte

ham en kniv-tyv. Så gikk Erik Hovland ut av stuen hen et annet steds, men Lars kom etter og skjullet skammelige ord på Erik (kan ikke gjengis her). Da sa Erik til ham: «Hvorfor overfaller du meg og mitt folk, hva beskylder du meg for?» Lars sa: «Du er en hund!» og sa det som verre er, og søkte så hen til Erik med kniven sin og stakk etter ham så langt han kunne rekke. Da dro også Erik kniven sin og nødverget seg mot Lars sitt vonde forsett. Og med det samme tok kniven i venstre arm på Lars og gjorde ham litt skade, som ikke var noe dødstejn. Men han døde av blodtap og ikke av selve skaden. For Erik hadde aldri i sinne å øve noe drap på Lars Tekse, men mente bare å verge seg med kniven, da Lars stakk mot ham. Saken kom til doms i Stavanger Rådstue, og Erik fikk de beste skussmål; at han hadde levd som en fredelig mann, from og skikkelig dannet mann, innen og utenfor kirke og ting, og hadde samkvem med alle i fredskap og nabolag. Erik ble fri på grunn av nødverge, men måtte bøte til Kongen: 8 ørtug og 13 mark sølv, samt 4 riksdaler til fattige til Hospitalet i Stavanger.

I 1677 er det tinglyst et makeskifte til Erik mellom Hovland og Rapstad.

N.N. BØRILDSDATTER (?-?)
GIFT MED KNUT DYBING (1621–1700)
Barn av Børild og Mariette

Her får vi vite litt om frieri på den tiden. Dette er i forbindelse med tvist om jordeiendom på Dybing, om hvem som skal leie jord der. Det fortelles at Ola, far til Knut Dybing, hadde med seg Vermund Svalestad da han reiste til Svalestad og fridde på Knut sine vegne. Ola lovet da at Knut skulle få hele gården alene. Senere var Ola Hetland med Knut Dybing som talsmenn (belemenn) da han selv fridde på Svalestad, da lovet Olav at han nå straks ville gi opp en tredjepart i gården for sønnen, og det ble ikke nevnt at andre skulle komme der. Det er ikke nevnt når bryllupet stod, og konens navn, hennes fødsel og dødsår er heller ikke kjent. De fikk 6 barn, og disse var det ikke noen akter etter som er nevnt i protokollene – så dette må ha vært en fredelig og rettskaffen familie i alt sin virke.

N.N. BØRILDSDATTER (? – ?)
GIFT MED SVEIN RAMSAND (? – ?)
Barn av Børild og Mariette

Svein skattet som fattig i 1626–29. Nevnes så ikke mer. Kone og eventuelle navn er ukjent.

BARNEBARN AV BØRILD OG MARIETTE

Barn av Lensmann Ola Ramsland (1612–1675) og Gitlaug Pedersdatter Bjerkreim (? –1677)

BØRILD RAMSLAND (ca 1630–1684)

Barnebarn av Børild og Mariette

Børild bodde på Ramsland, men en tid bodde han på Berge. Han var gift med Guri Øygrei, og de hadde 4 barn, ett av dem ble lensmann. Børild ble henrettet i 1684 for drap på broren Omund Berge, og måtte sone til Kongen 80 riksdaler, men boets registreringer viste ikke så høy verdi.

Drapet skjedde på Hogstad. Det er beskrevet ganske detaljert, og skjedde slik: Det var flere vitner på Hogstad, men de visste ikke noe. Kona til Omund, Eli Ivardatter Strømstad, fortalte i retten at Omund sa like før han døde at det var broren som gjorde skaden. De hadde sittet i stuen på Hogstad i all vennskapelighet en stund, da Børild gikk ut av døren, hvor det var et høyt trinn. Der falt Børild ned i svime, og broren Omund kom ut til ham og ville hjelpe ham opp. Omund hadde fallesyke (nedfallsyke), og i det samme han skulle gjøre dette, falt han ovenpå Børild, og da gav han seg straks og sa at han visst hadde fått skade av brorens kniv. Børild hadde kniv på seg, den stod i slira og skaftet stod i marka. Med kniven i slira hadde Omund fått skaden av. Han hadde fått et kraftig støt i magen, men ikke noe stikksår. Vitner kunne fortelle at da de satt over bordet klaget Omund over at han hadde fått sitt onde igjen, som han hadde fått på Hesvik, og at det ville bli hans død. Andre kunne også vitne at Omund hadde gått opp på loftet og gikk med en kjepp i hånden og sa at han hadde vondt. Futen mente at Børild hadde skyld, siden han etterpå hadde rømt og holdt seg skjult, og at han måtte straffes på sin hals (halshogges), og alt han eide skulle tilfalle Kongen etter at skyld og gjeld var betalt. Slik ble det – Børild ble henrettet. Var dette et justismord? Saken synes ganske uklar, men alt tyder på det – det var nok det.

Deres nest eldste sønn, Erik Børildson Ramsland var lensmann 1710–1731. Hans stefar Peder Ivarson Ramsland hadde vært lensmann 1697–1709. Det var slik at etter at faren Børild var henrettet i 1684, giftet mor hans seg med Peder Ivarson i 1690, som altså ble lensmann noen år etter. De fikk en sønn, Ivar Pederson Ramsland.

Det vart mye uenighet mellom disse halvbrødrene, lensmann Erik Børildson og Ivar Pederson om eiendomsforhold på Ramsland; som fiske, utmark, fedrift og gjeting.

I 1729 stevnet Ivar sin granne, Børild Erikson (son til lensmannen Erik Børildson) for trussel på livet. Børild var kommet til Ivar og krevde ham for 20 riksdaler han skyldte Berte Toresdatter. Børild sa at om han ikke fikk pengene så skulle han slå ham, han kalte Ivar for en tyv og tyvs-unge, og hans kone for en horeunge. Det ble forlik på neste ting, og Børild bad om forlatelse for sine utsagn.

I 1732 ble det også forlik om eiendomsforholdene på Ramsland. Det ble satt opp en kontrakt som forteller om følgende: Ivar skal ha fri adkomst for sin fedrift fra sine hus like til bekken og opp mot Småtjørn og ikke måtte jage over Fossberget. Videre skal både Ivar og Erik jage sine småfe vår, sommer og høst gjennom Småskaret. I elva kan de fiske begge for hver sin halvdel. Erik må og

fiske i elva på Ivars eiendom, bare at Erik ikke trekker opp garnet på graset når det står i blomst, men stiller stangen (til garnet) ved elvebredden. Så må Eriks pram alltid heretter festes på østre side av Ramslandsbekken, som skiller Ramsland i to deler. Ellers skal alt annet fiske være slik at Ivar har alt det ene år og Erik alt det annet år. Ivars kvern står på Eriks grunn. For dette gav Ivar en liten åker, kalt Tvisæte, som ligger i Eriks voll uti hauen på nedre side av veien, når man kommer fra Svalestad og går hjem til Ramsland. Med hensyn til gjetingen skal hver av dem gjete hver for seg fra den tid på våren da jorden er sådd og dyrket, inntil så lenge de legger deres kreatur i nord i et stykke mark som kalles Orekjær (her var det stølsdrift). Inntil da skal ikke Ivar eller Erik beite der, det være seg enten sauer eller hester. Stedet skal være fritt for noe beiting inntil de begge legger sine kreatur der nord. Da beiter hver på sine eiendommer, ellers kan de beite sammen året gjennom. Så er det nevnt en rekke stedsnavn hvor hver skal beite der nord. Om torvskuren ble det bestemt hvor de hver skulle skjære sitt torv. Deretter tok de hverandre i hendene, at det således skal holdes av dem og deres arvinger, det som nå er avtalt. Og den som først bryter det, skal bøte 10 riksdaler til straff.

Ivars gård brann fullstendig ned natten 12–13. oktober 1724, slik at han med kone og barn samt sine to gamle foreldre med den største fare så vidt kom seg unna fra elden. Brannen la øde våning med flere hus på gården med alt som fantes i dem.

OMUND BERGE (?–1684)

Barnebarn av Børild og Mariette

Han ble som allerede nevnt drept av sin bror Børild. Omund var gift med Ellen Ivarsdatter Strømstad. Børild og Ellen hadde bare en sønn, Omund, som nevnes nygift i 1700, bare 15 år gammel, med andre ord fødd etter at faren døde. Han overtar bruket i Berge etter sin far. Denne Omund Omundson var lagrettemann 1710 – 1718.

HANS HOGSTAD (?–?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Hans bodde på flere steder, bodde på Hogstad, Hesvik, Fjelde og Øvre Åmdal. Konen er ukjent, men de hadde 2 barn.

MIKKEL HOVLAND (?–1720)

Barnebarn av Børild og Mariette

Mikkel bodde først på Ramsland, men flyttet senere til Hovland. Han var gift med Berte Hovland, og de hadde 4 barn. Han hadde flere eiendomssaker og noen voldsaker på seg. I 1710 havnet han i slagsmål med sin brorsønn Omund Omundson Berge om skjærtorsdagen, om et «snøreliv». Han hadde blant annet dratt Omund i håret, og skal for det betale ham 1 riksdaler, og for brudd på helligdagsfreden 1 ½ riksdaler i bot, samt betale til Hospitalet i Stavanger 1 riksdaler. Likeledes måtte Omund betale 1 ½ riksdaler i bot og 1 riksdaler til Hospitalet i Stavanger for at han hadde vært drukken på en helligdag.

LARS TEKSE (1634–1672)

Barnebarn av Børild og Mariette

Lars var gift med Ragnhild Åmdal, og de hadde bare en datter. Lars fikk et kort liv, han ble bare 38 gammel, han skulle ende sine dager i et knivdrama. Lars hadde lett for å ta til kniven skal vi se i flere saker mot ham.

I 1659 ble han stevnet for å ha stukket Ola Bjerkreim med en kniv, og måtte bøte 7 riksdaler. Samme år ble han også stevnet for et annet tilfelle med bruk av kniv, men ble forlikt. Han var lagrettemann 1666–69.

I 1671 ble Lars stevet for å ha skåret Svein Bjelland med kniv, men ble forlikt, dog måtte han bøte til Kongen.

I 1672 måtte Ola Ollestad bøte for slagsmål med Lars Tekse. Men samme år skulle det gå langt verre. Da ble Lars Tekse drept av sin egen onkel, Erik Hovland, i nødverge – se saken under Erik Hovland (1624–1678). Lars må ha vært en svært trettekjær mann når han var beruset. Sakene vi finner om ham handler om knivbruk, som altså ble hans bane.

TOLLEIV BERGE (?–1672)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Anna Øygrei, og bodde på Berge. De hadde 3 barn, og har ingen saker på seg, hverken Tolleiv eller dere barn. Så vi må regne med at dette var en fredens familie i alt det de foretok seg.

MARITTE TVEITA (?–1697)

Barnebarn av Børild og Mariette

Hun giftet seg med Johannes Rasmusen Tveit, og da kommer vi til stamfaren til den ætt som i over 250 år har sittet på Tveita i bein mannslinje. Her er heller ikke saker å berette om i denne sammenheng.

Barn av Nils Svalestad (1615–1690) og Berte Johannesdatter Møgedal (? – ?)

BØRILD SVALESTAD (1641–1723)

Barnebarn av Børild og Mariette

Børild var gift med Maritta Svalestad, de hadde bare en sønn som kjennes, men de hadde nok flere barn. Børild var lagrettemann 1688–1705.

Her kommer vi bort i en ny sak som tidligere ikke er omtalt i denne ætta. Børild blir i 1679 stevnet av futen for som gift mann å hatt leiermål (samleie) med Ingeborg Sveinsdatter, en enke, og hennes mann var i forbudt ledd i slekt med Børild. Børild kunne ikke nekte saken, han bad om nåde

og ikke om rett, helst siden han sitter med store leieutgifter på gården. Hans kone var også tilstede og beklaget sin manns feiltrinn. Hun hadde mange barn, både med forrige mann og med denne, og dersom han skal dømmes til å reise bort, må hun med sine fattige barn forlate gården og gå og tigge sitt brød. Lensmannen hadde registrert formuen som ikke dekket hennes forrige barns krav og andre krav på i alt 20 riksdaler. Hun tilbød seg å bøte 4 riksdaler for mannen. Ingeborg Sveinsdatter møtte også og hadde ikke noe å betale med. Hun hadde før 2 barn med sin første mann. Dommen ble: Børild skal rømme sønnen-fjells til nærmeste jernverk i 2 år og komme tilbake med vandelsattest. Ingeborg skal rømme norden-fjells med sine 2 barn og komme tilbake med bevis om sin oppførsel om 2 år og aldri komme sammen med Børild mer under høyeste straff. I 1688 er Børild på Svalestad igjen. Siden er det bare noen få eiendomsaker som dukke opp på ham.

Og hans sønn Vermund gikk det heller ikke så godt med. Han var fødd 1671 og var i 1705 offiser i hæren, og var gift med Turid Øygrei. I 1713 sies det at Vermud var rømt bort. Han hadde hatt to leiermål utenfor ekteskapet og var etterlyst, men var allerede druknet i elven ved Melhus, når han var kommet fra Egersund. På tinget kunne folk fortelle at han var en fattig mann som måtte gå fra Svalestad, hvor han bodde i fattigdom, og har siden flakket omkring i landet.

Det er i alt 4 barn etter Vermund som kjennes. Eldste av dem Børild Vermundsen Fet giftet seg med Anbjørg Mikkeldatter Fet. En virkelig fortvilet familie! Anbjørg var i 1715 blitt straffet med spinnehuset i Bergen for leiermål med Tosten Hovland, en gift mann, men var altså kommet hjem igjen. Men det skulle skje verre ting nå. Allerede i bryllupet i 1727 syntes Børild Vermundson å ha lagt større elsk på den yngre søsteren, Ragnhild Fet. Børild Vermundson var ofte drukken og ville krangle med alle. Han ble slått til blods i sin egen gård, og hadde anmeldt skaden, Men fogden mente at Børild selv var skyld i skaden. Allerede nå har vel Børild fått hat til fogden. Men det skulle skje verre tildragelser: Ragnhild hadde fått et barn, og selveste svogeren Børild ble utlagt som den rette barnefaren. Dette var en farlig sak, da var det blodskam. Ragnhilds mor vitnet, og hun gav dem et dårlig skussmål. Begge søstrene, Anbjørg og Ragnhild var også kommet i et slagsmål med Ingeleiv Hovland. Ivar Birkeland kunne fortelle at han stod på Hovland og bygde et hus da han så at Ingeleiv ropte om hjelp for å berge sitt liv mot Anbjørg og Ragnhild sin overlast, for Ragnhild brøt opp døren og Anbjørg slo den ytre døren igjen og huskonen Ingeleiv kunne ikke komme inn i sitt eget hus. Knut Hetland og Svend Hovland kom til hjelp. Da konen kom inn i huset, slo hun til Ragnhild av harme fordi hun hadde behandlet henne så dårlig. Så tok Ragnhild henne i brystet og bak i nakken og kastet henne ut gjennom sin egen dør. Imidlertid slo Ragnhild og brekte opp døren og brøt istykker det jern som klinken gikk i. Da Ragnhild og Anbjørg var kommet ut skjullet de på begge sider, og de tok steiner og kastet med, til de skiltes. Anbjørg og Ragnhild mente at de hadde korn og penger å kreve, men Ingeleiv nektet dette. I 1730 fikk de 40 lodd sølv i bot, men det ser ikke ut for at de maktet å betale det. Året etter ble dessuten Ragnhild dømt for sitt forhold til Børild med 12 lodd sølv i bot, og dessuten forbudt å oppholde seg i landet. Hun ble sendt østover fra lensmann til lensmann for transport utenlands. Året etter var Ragnhild tilbake. Hun ble da erklært for fredløs, slik at ingen under straff måtte huse henne eller gi henne mat. Børilds kone Anbjørg ble også erklært fredløs da hun ikke hadde betalt saksmålbøtene. Dette har nok også vært årsak til Børilds raseri mot futen ved opprøret i Egersund i 1731. Børild var en av de hissigste i opprørs-hæren som var samlet på Hestad med omkring 850 fra alle skipreder i Dalane og toget ned til Egersund og forlangte å tale med fogden, der kommisjonen hadde sitt standkvarter. Døren var låst, men Børild Fed som var drukken, spente opp døra med vold og sa at om han fant futen, så skulle han ete ham opp som en hund, og at det ikke kostet ham mer enn et kalveskinn. Børild ble fakkert, men klarte å rømme, og ble så i 1733 ropt ut på kirkebakken som fredløs. Der flakket de rund, disse tre, og holdt seg skult, alle tre i den ytterste nød.

ASGAUT GÅSHUS (1648–?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Asgaut bodde på Svalestad til 1700 og flyttet så til Gåshus. Asgaut er den første som vi finner på Gåshus, da nevnes plassen som Rydningsplassen Gåshus. Kone er ukjent. De hadde 3 barn. Mer kjenner vi ikke til i denne familien.

RASMUS SVALESTAD (?-?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Ugift og ingen opplysninger om ham.

SIRI BIRKELAND (?-?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Peder Birkeland. Han ble utnevnt til lagrettemann i 1663, og var dette til 1674, i 1672 var han fungerende lensmann. Ingen akter etter ham. Siri og Peder hadde 10 barn, som det heller ikke er noen akter etter.

MARITTE GRØSFJELL (?-1696)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Peder Brøsfjell. De hadde 8 barn, som alle skikken seg vel.

ELLI HØYLAND (?-?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Sigbjørn Høyland. Ingen barn eller akter etter dem.

SIRI D. Y. HØYLAND (?-?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Erik Høyland. De hadde et barn, og ingen akter etter denne familien.

JOHANNES SVALESTAD (?-?)

Barnebarn av Børild og Mariette

Eneste vi vet om ham er at han ikke møtte til sesjonen i 1678, og at han må være død før skiftet etter faren i 1690.

Barn av Lensmann Tore Strømstad (1619 – 1695) og Berte Tolleivsdatter Strømstad (?–1699)

BØRILD HOVLAND (1648–1701)

Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Marta Reiersdatter. De hadde 2 barn. Han fungerte som lensmann i hans sted i 1680. Børild hadde et par eiendomsaker, men ser ut for å være en fredelig mann. Verre var det med hans brødre; Tolleiv Hestad, Mikkel Fet og Hans Birkeland. Det forteller følgende akt om: Da Børild var død og ble gravlagt, og de gikk hjem fra kirken, kom de til Birkeland og drakk øl. Da kom Hans frem med en tobakksdåse som Børilds kone hadde forært Hans, og som hadde tilhørt deres far. Tolleiv mente han var eldste bror og derfor nærmest til å eie dåsen. Den kunne være verd 12 skilling. Futen mente at de fikk bøte for sitt klammeri, og måtte bøte til Kongen. Dom: Tolleiv og Mikkel skal bøte hver 12 lodd sølv og Hans 6 lodd. Kommer de flere ganger i klammeri, skal de straffes etter loven, som de nå på grunn av deres fattige forhold skal slippe. Enken Marta Reiersdatter ble i 1714 stevnet for lagmanntoll og nevnes da som fattig, og i 1720 sies det at hun tigger.

TOLLEIV HESTAD (1648–1713)

Barnebarn av Børild og Mariette

Bodde en tid på Hovland, men flyttet senere til Hestad. Var på Strømstad i 1664. Det ble tvist mellom Tolleiv og sine søsken om arvegods, mellom dem og etter sine foreldre. Saken var ganske innfløkt og gikk over flere år, fra 1688 til 1697.

I 1695 var Tolleiv og sine brødre; Mikkel Fet og Hans Birkeland, tiltalt for å ha tatt 24 skjegger korn fra en dansk skipper Kampmann i Sokndal uten å betale. Saken var slik: De hadde den 22. mai 1694 med vold, hugg, slag og knivstikk overfalt skipper Jens Kampmann og en av hans båtsmenn, etterat brødrene hadde sneket seg iland fra et skipsrom i Sokndal med 24 skjegger korn, og rodd iland. Overfallet gjorde de da skipperen krevde betaling for kornet etter akkord, 9 ort pr. tønne. Sigbjørn Svendsen og Erik Sivertson Høyland tilstod for retten at de den gang var i Sokndal, og da de tre brødrene var kommet fra skipet, kom skipper Jens Kampmann med 2 båtsmenn roende til lands og søkte etter Hans som hadde gjemt seg, og skipperen krevde Tolleiv for kornet, da han trodde det var Hans han talte med. Da tok Tolleiv fram kniven og sprang etter skipperen, så han måtte spring sin vei og gjemme seg. Deretter kom skipperen og frøken Knudsdatter (enke etter borgeren Bjørn Kjedelson i Sokndal) ut til dem igjen. Da stod Hans på plassen med flere der, og skipperen spurte om Hans ville betale. Da tok Hans en stokk han stod med og slo skipperen over ryggen med den, dro så sin kniv og sa til ham: «Vi skal betale deg! Har vi ikke betalt deg?» Da måtte skipperen atter rømme, både for Hans og de 2 andre som fulgte etter med dragne kniver. Ingen av dem kom i retten. Dom: De skal betale for de 14 skjegger korn etter akkord – 4 riksdaler og 6 skilling. Hans skal bøte til Kongen 6 lodd sølv for stokkeslaget. Hans og Tolleiv for knivdrag mot skipperen 5 lodd sølv og i kost og fortæring for stevнемål med mer, 4 riksdaler. Hans i alt 24 riksdaler, 1 ort, 18 skilling. Tolleiv 11 ½ riksdaler innen 15 dager. Mikkel sin sak utsatt på grunn av mangel på bevis.

I 1713 ble Tolleiv stevnet for skyldig lagmannstoll, men det ble opplyst at han var død i fattigdom. Tolleiv var gift med Guri Hestad og hadde 7 barn. Ingen av disse er det noen akter etter.

MIKKEL FET (1650–1709)

Barnebarn av Børild og Mariette

Mikkel var først gift med Guri Hovland, og hadde en datter med henne. Siden giftet han seg med Maren Ollestad, og fikk 7 barn med henne. Etter at Mikkel var død, brukte og eide Maren gården sammen med sine sønner i mange år. Hun var en stri kvinne, og hennes sønner var noen voldsomme «kumpaner» som følgende akter viser:

I 1712 stevnet Tosten Messing Maren for usømmelige skjellsord. Hun kontrastevnet Tosten for at han hadde truet å jage hennes sønn ut for fjellet. Vitner hadde sett at hennes yngste sønn, Mikkel Mikkelson som var ute og gjette bufeet kom frem på et fjell, og hadde ropt at Tosten kom med en stav og ville slå ham, så han måtte rømme fra kveget. Tosten hadde kommet til stedet, og kunne fortelle at dette ikke var slik. Så kom Maren ut av huset og hadde sagt til Tosten: «Gå hen og pass din galne datter, og bær hjem igjen det hun har stjålet fra Ellen Berg, nemlig 10 riksdaler.» Hun sa videre: «De er galne alle sammen. Din datter sier hun er galen for din urettferdighets skyld!» Senere på året måtte Maren krype til korset og be om forlatelse for sine ord.

I 1714 stevnet Tolleiv Lien brødrene Tore Mikkelson og Mikkel Mikkelson for at de hadde kastet stein på ham den dagen da Tore lot bære sin kone til graven, og de var på tilbakeveien fra kirken. I retten møtte deres bror Sivert som kunne fortelle at han selv var så drukken at han ikke husket noe, unntagen at han ville hjelpe sin bror Tore. Tore møtte ikke i retten. Vitne kunne fortelle at det hele startet med noen ord mellom Peder Hovland om en stav som Tolleiv Lien før hadde og Peder ikke ville levere. I denne tvisten, som var liksom en lystighet, kom Tore og la seg imellom. Tolleiv Lien svarte at han skulle kaste dem på åen, og da tok Tore i åkeren på Strømstad etter steiner, og samme gjorde også broren hans. Så kastet brødrene så uhørt mange steiner etter dem, og traff Tolleiv på armen med 2 steiner og en tredje på brystet, slik at han fall til jorden. Det ble ropt til Asgaut Sleveland som gikk foran i veien, at han måtte komme og hjelpe sin morbror Tolleiv Lien, men steinene haglet omkring dem. Tore som gikk ut i en pram ved Kleiven ropte etter dem, med banning og sverging. Så gikk selskapet inn på Ramsland inntil steinkasterne var passert. Men Sjur, deres bror, kom så ned til Ramsland og fulgte dem om natten til Fet. Da de gikk derfra, ble det enda kastet stein på dem. Dom: Da hverken Tore eller Sjur har noe å bøte med for deres grove og formastelige atferd mot godtfolk på kirkeveien, så henstilles det til amtmannen å avgjøre om de skal straffes med fengsel, eller med gapestokk til eksempel eller avsky for slike overdådige mennesker, og de skal betale 1 riksdaler til Tolleiv Lien.

Samme år ble Maren stevnet for av og til å ha slått høy forbi skiftet mellom Litle Hogstad og Fet. Sorenskriveren og 6 menn skal granske saken og begge parter skal holde seg til det gamle skifte såvel til slått som beite.

I 1715 hadde Maren sin datter, Anbjørg, hatt leiermål med en gift mann, Tosten Hovland og fikk 6 riksdaler i bot, og ble dømt til opphold på Spinnehuset i Bergen. Denne Anbjørg ble senere gift med Børild Vermundson Fet, en fortvilet familie – se under Børild Svalestad (1641–1723).

I 1718 hadde Maren en sak med folket på Åmot. Det gjaldt et stykke voll, kalt Espeplate, som hun hadde tilegnet seg. Der var flere vitner til stede, som kunne fortelle at Espeplatevollen alltid hadde ligget under Åmot, uten innsigelser fra folk på Fet, inntil Marens mann, Mikkel Torson Fet kom der. Maren tapte saken og måtte betale 6 rikdaler i omkostninger til saksøkeren.

I 1720 kom flere frem for retten og beklaget seg over Marens sønner; Sjur, Knut og Mikkel Mikkelson Fet, som var soldater. De hadde gang på gang anfalt dem med hugg og slag på morderisk vis. Selv deres egne kamerater som var soldater, beklaget seg over dem, og var redde når de kom forbi dem. De bad derfor at øvrigheten måtte straffe dem. Lensmann Erik Ramsland og Peder Ramsland forklarte at Sjur og Knut hadde spent opp Anders Hogstad si loftsdør og tatt fra ham hans fattige eie av innefor, slik at han for deres overfall mot ham og mot andre fryktet for å bli i huset, men måtte med kone og barn straks forlate hus og gård og søke hen til sine naboer.

I 1722 var det atter sak mot brødrene Fet. Da hadde Sjur og Mikkel vært på Åmot om natten

og truet Birgitte og hennes mann ut av huset, da de var drukne av øl. De trakk en stor part av hennes hodehår og tok med seg korn, brød, kjøtt og andre matvarer i stuen, og slo i stykker sengen og bar ut en stor hop som de brøt i stykker og kastet i gården. De måtte bøte for deres vold.

Maren satt og eide gården sin i 1723 og i 1726, Siden kom det nye eiere, en av dem bad henne flytte fra gården, da hun skal ha fornærmet hans leiere, så den ene etter den andre gikk fra Fet til stor skade for ham. Maren levde enda i 1734.

HANS BIRKELAND (1656–1703)

Barnebarn av Børild og Mariette

Hans var en urolig kar som til slutt endte med tragedie. Han nevnes første gang i 1686 på Birkeland da han hadde såret Tollef Øystad med kniv samtidig som broren Børild Hovland hadde såret Erik Ivarson Hesvik. De måtte begge betale bot for brudd på tingfred.

Så ble det i 1695 atter brudulje med rettsak. Da hadde brødrene vært i Sokndal og fått fatt i korn fra en skipslast uten å gjøre opp for seg – se saken under Tolleiv Hestad (1648–1713).

I 1696 ble brødrene Hans og Tolleiv stevnet av futen fordi de ikke hadde betalt sine bøter. Hans sa at de ikke hadde råd å betale. Tolleiv møtte ikke. Dom: Futen skal ta boten av deres arv.

Hans sin første kone, Susanne Eriksdatter Møgedal, døde i 1696 og Hans ville atter gifte seg. Hans tilkomne, Adlaug Bjørnsdatter Rekevik i Sirdal, forlangte kontrakt, da hun hadde barn før, fra 2 tidligere ekteskap. Kontrakten gikk ut på at Hans skulle gi henne og hennes barn åseterett i Birkeland mot at hun gav ham 80 riksdaler som hun hadde etter salg av eiendom i Rekevik.

Så i 1702 stevnet futen Hans for hans oppførsel mot sin annen hustru, Adlaug Bjørnsdatter, som ikke sømmer seg ektefolk. Han bad henne i retten om forlatelse, da det var skjedd i drukkenskap. Hun tilgav ham. Men om han brøt sitt løfte, skulle han uten pardong dømmes til Bremerholm (tukthus i København) – dog skal han gi til Helleland kirke en god ku som kirkevergen straks skal ta mot og føre til kirkens inntekt, og Hans gi sin kone hånden på dette.

Men så kom katastrofen: Året 1703 i retten på Stavanger rådstue: Futen stilte fram fangen Hans Torsson Birkeland som 1.januar 1703 har øvet et overilt mord tvers over hans egen gård, nemlig Strømstad, hos sin svoger, Gunnar Børildson Strømstad, gift med hans søster, Maren Torsdatter, som har 4 små barn med Gunnar. De hadde drukket i all vennlighet, da det falt en tvist mellom dem om en gutt som tjente på Strømstad hos Gunnar, og gutten var søstersønn til Hans. Begge deres koner var inne. Da kom Hans inn og stakk sin svoger Gunnar med en stor tollekniv i magen så tarmene veltet ut og han falt ned. Så stakk Hans ham enda 2 stikk i ryggen, da han lå over ham. Adlaug Birkeland sprang ut og ropte på Jakob Strømstad og Peder Birkeland som var i Jakogs stue. Hans Birkeland hadde ikke noe å føre til sitt forsvar, men at det skjedde i drukkenskap, bad om nåde og ikke for retten. Det ble i retten sagt at Gunnar var en fredsommelig mann, men at Hans var trettekjær. Dom: Straffes på sin hals (halshogges) og hans hode settes på en stake, andre likesinnede til eksempel, og at hans eiendommer forfalt til Kongen etter at skyld og gjeld var betalt. Ved skiftet etter Hans var det ikke noe å gi til Kongen.

Hans hadde ikke barn med sin andre kone, men 4 med Susanne, sin første kone.

ÅSE HESTAD (?–1709)

Barnebarn av Børild og Mariette

Åse var først gift med Mikkil Mikkelson Hestad, og senere gift med Morten Gitleson Bjerkreim og de flyttet senere til Hestad. Åse hadde 5 barn i første ekteskap og ingen i andre ekteskap er kjent. Hennes første mann, Mikkil hadde mange eiendomsaker med sin nabo, Peder Hestad, og hennes andre mann Morten fikk også mange eiendomsaker med sin svoger Tolleiv

Hestad. Det gjaldt husbygninger, tun og tuft, særlig en gammel glas-stue (kalt slik etter de første bygninger som fikk vindusglass), så var det arveskifter og makeskifte osv. Det var sannelig ikke lett å bo på Hestad i de tider. Så vidt det kan sees, levde hennes etterkommere i fordragelighet, uten nevneverdige akter.

ELLI HESTAD (?–1693)
Barnebarn av Børild og Mariette

Gift med Peder Olson Hestad. Han var postmann, og døde i 1695. Ingen barn etter dem.

ANNBJØRG DYBING (?–?)
Barnebarn av Børild og Mariette

Hun hadde barn med Torger Dybing, ingen ytterligere opplysninger finnes.

MAREN STRØMSTAD (?–?)
Barnebarn av Børild og Mariett

Hun var gift med Gunnar Bjørnson fra Sirdal. Den 1. januar 1703 kom hans svoger Hans Birkeland over til Strømstad. Han var drukken, og det kom til trette og slagsmål mellom dem. Hans stakk Gunnar ihjel og måtte selv bøte for livet for sin ugjerning – se Hans Birkeland (1656–1703).

PERNILLE STRØMSTAD (?–?)
Barnebarn av Børild og Mariett

Ingen opplysninger om henne.

Barn av Erik Hovland (1624–1678) og Berte Pedersdatter Røydland (?–1696)

BØRILD HOVLAND (1668–?)
Barnebarn av Børild og Mariett

Vi vet lite om ham og hans etterkommere.

PEDER HOVLAND (1668–1739)

Barnebarn av Børild og Mariett

Han var gift med Ingeleiv Pedersdatter, hvis foreldre er ukjent. De hadde 6 barn. Her får vi høre om en skammelig gravferd. Da Peder var død i 1739 og skulle begraves, hadde konen Ingeleiv skjenket folkene som skulle bære kisten til kirken for å begrave ham. Dette var mot kongelig forordning, og slikt måtte ikke foregå. Det var søndag etter pinse at begravelsen skulle finne sted. Folkene drakk øl og flere var beruset. Så fikk de bære liket ut, men folkene ble mer beruset da de kom ut i luften. (De gikk da og bar liket om Ramsland, Svalestad og opp til Messingen, derfra til Strømstad og videre). Da de kom til Skoberget ved Krossen, der de pleide å ta på seg skoene før de gikk i kirken, falt bæreren Tostein Hovland. Kisten falt ned fra båren, da Tosten ikke hadde slått kistelokket vel til, så at liket fall ut av kisten, og det ble sagt at dette skjedde en gang før på veien. Så la de liket opp i kisten igjen og bar det til kirken og satte det ned. Så gikk hver hjem til sitt. Mer er det ikke å fortelle om denne familien.

MARIT HOVLAND (?-?) Barnebarn av Børild og Mariett

Ingen opplysninger om henne.

Barna av N.N. Børilsdatter (?-?) gift med Knut Dybing (1621–1700)

TOLLEF DYBING (1651–1737) Barnebarn av Børild og Mariett

Gift med Ingeborg N. Hetland, og hadde 1 barn. Etter at Ingeborg døde i 1694 giftet han seg med Marta Svendsdatter. Med henne fikk han 10 barn. Ingen av disse barna var det noen akter etter.

BØRILD HOGSTAD (?–1732) Barnebarn av Børild og Mariett

Gift med Ellen Mikkelsdatter Hestad, ingen barn.

OLA SKEIPSTAD (1652–1726) Barnebarn av Børild og Mariett

Han er nevnt stum i 1701, vart gift med enken etter Torger Skeipstad, de fikk 4 barn.

SVEIN DYBING (?–1716)
Barnebarn av Børild og Mariett

To ekteskap, men ingen barn etter ham.

SIRI DYBING (?–1737)
Barnebarn av Børild og Mariett

Tre barn, men ingen flere opplysninger.

JØRGEN DYBING (?–1701)
Barnebarn av Børild og Mariett

Hadde kanskje en sønn?

*

Kildemateriellet har vært:

Petrus Valand og Olav Heskestad si bok:

Hetland Skipreide i 450 år

*

Band I, Heskestad Sogn; gard, ætt og folk

*

Band II, Helleland Sogn; gard, ætt og folk

*

Utgitt av Egersund og Lund kommune

1971